

VODNIK PO OSNOVAH NALOŽB

V Zvezi potrošnikov Slovenije se zavedamo, da pri oblikovanju splošnih ocen o naložbah ni mogoče obravnavati vseh podrobnosti. Kljub temu se nam zdi pomembno, da dobijo potrošniki temeljne informacije za prvo usmeritev, ki so jim lahko v oporo pri izbiranju primernih naložbenih produktov in za presojo o naložbah, ki jih že imajo. To pa je tudi osnovni namen tega vodnika.

Zaradi finančne krize so bile za večino potrošnikov novice o njihovih naložbah slabe. Izkazalo se je, da je bilo veliko naložb, za katere so se odločili zato, da bi poskrbeli za varnost v negotovi prihodnosti in si zagotovili primeren standard na stara leta, povsem neprimernih. Skupne izgube potrošnikov v času krize so vsaj tako zaskrbljujoče kot izgube podjetij.

Večina potrošnikov je pri izbiri dolgoročnih naložb zaupala svoji banki, zavarovalnemu svetovalcu in drugim ponudnikom. Prepogosto se je izkazalo, da je bilo to zaupanje zelo neutemeljeno. Ponudnik seveda ni svetovalec, ampak je najprej prodajalec. Praviloma predlaga potrošniku produkte, s katerimi bo največ zaslužil sam. Posledica je, da se v naložbenih portfeljih slovenskih potrošnikov kopičijo slabo izbrane, neprimerne, tvegane, nepregledne in drage naložbe.

V zmedbi brošur in reklam, ki so pogosto kot zgodbe za lahko noč, je težko najti dobro informacijo. Redki imajo čas in znanje, da bi se z lupo v roki prebili skozi 30 strani drobnega tiska, polnega finančno-pravnih formulacij.

Ta vodnik seveda ne more nadomestiti neodvisnega svetovanja, ki ga žal v Sloveniji še nimamo. Pričakujemo, da bo država že v bližnji prihodnosti pokazala večjo odgovornost za varno prihodnost potrošnikov in poskrbela, da bo pri naložbah na voljo več neodvisnih informacij in predvsem neodvisnega individualnega svetovanja.

VARNOST, DONOS, TRAJANJE, PREGLEDNOST

- štirje osnovni kriteriji za odločanje o naložbi

Dobra finančna naložba je varna, lahko si jo kadarkoli izplačate, vsakoletni donos pa je velik. Težava je v tem, da takšna naložba ne obstaja. Varna naložba praviloma ne prinaša velikih obresti. Kdor si želi velik donos, tvega, da bo izgubil vloženi kapital. Kdor bi rad z denarjem hitro razpolagal, bo deležen manjših obresti kot tisti, ki lahko denar naloži za daljše obdobje. Odločiti se morate, kateri od teh kriterijev je za vas najpomembnejši.

Če šele začenjate z naložbeno strategijo, ne smete pozabiti na varnost. Kdor je že odplačal kredit za stanovanje ali hišo in ima nekaj tisoč evrov zaloge za nujne primere, si lahko privoščijo več tveganja in s tem upa, da bo večji tudi donos. Ta skupina potrošnikov naj predvsem poskrbi, da bo njihov portfelj sestavljen iz primerne mešanice naložb.

Izberite tako obdobje trajanja naložbe, da bo ravno pravo. Kdor se bo za vrsto let vezal na eno naložbo in bo moral še med njenim trajanjem odstopiti od nje, bo praviloma kaznovan z izgubo denarja. Tudi pri naložbah, s katerimi si nameravate zagotoviti varnost v oddaljeni prihodnosti, velja naslednji nasvet: varčujte v obdobjih, ki naj ne trajajo dlje od 5 do 7 let. Po vsakem obdobju proučite, ali je bila vaša strategija uspešna. Razmislite o alternativah, še posebej če je donos precej slabši od vaših pričakovanj in obljub, s katerimi vas je prepričeval ponudnik.

Ne sklepajte pogodb, ki jih ne razumete. Ne odločajte se za produkte, pri katerih ni jasno, kako varni in donosni so. Za uspeh vaše strategije je ključna preglednost naložbe!

KAJ PA DAVKI?

V našem vodniku namenoma ne pišemo o davkih, saj so za povprečnega potrošnika tisti, povezani z naložbami, manj pomembna kategorija. Kdor dobro zasluži in načrtuje večje naložbe, naj si poišče nasvet davčnega svetovalca. Opazili pa smo, da je poudarjanje »davčne ugodnosti« v oglasnih sporočilih ponudnikov naložb pogosto značilno za najmanj primerne naložbe. In ne pozabite: dobički, ki se ne uresničijo, niso obdavčeni.

OBLIKE NALOŽB

1 Obročno varčevanje/depoziti/varčevalne vloge

Varnost	Hranilne vloge v bankah in hranilnicah so zaščitene z jamstvom. Do konca leta 2010 je jamstvo neomejeno.
Donos	Pri navadnih varčevalnih računih je donos (obresti) majhen, pri nekaterih depozitih in obročnih varčevanjih pa je povprečen ali dober.
Trajanje	Sredstva so praviloma razpoložljiva takoj ali v obdobju do petih let. Pri dolgoročnejših vezavah predčasna prekinitve pogosto pomeni tudi izgubo obresti.
Preglednost	Varčevanje je pregledna oblika naložbe. Izogibajte se ponudbam z zapletenimi obrestnimi mehanizmi in obrestnimi merami, ki se prilagajajo trgu!

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

DA. Donos sicer ni največji, vendar je naložba pregledna in varna.

3 Nakup delnic

Varnost	Naložba v delnice ni varna. Podjetje, v katerega investirate, lahko bankrotira ali pa se zmanjša njegova vrednost, s tem pa tudi vrednost vaših delnic.
Donos	Donos (dividende in rast tečaja delnic) je lahko zelo dober, lahko pa je tudi negativen, če se tečaj zniža.
Trajanje	Delnice lahko kadarkoli prodate. Dobiček ali izguba pa sta odvisna od delniškega tečaja.
Preglednost	Delniško pravo je kompleksno, vendar lahko razumemo princip, kako delujejo delnice. Tečaje delnic lahko vsak dan preverimo v časopisih in na spletu.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

DA, Vendar ... Delnice so primeren način varčevanja za starost, vendar le na podlagi neodvisnega svetovanja in solidnega lastnega znanja.

Pozor: ne zaupajte "strokovnim" nasvetom za nakup posamezne delnice. Tržni analitiki enako slabo poznajo prihodnost kot vi. Nikoli ne kupite samo delnic enega podjetja, ampak tveganje porazdelite!

5 Sklenitev individualnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Varnost	Naložba v pokojninski sklad je varna.
Donos	Minimalen zajamčen donos je zagotovljen, dejanski donos pa je praviloma majhen.
Trajanje	Naložba traja najmanj 10 let. Izplačilo je praviloma mogoče od 58. leta starosti naprej.
Preglednost	Za laika je to zavarovanje nepregledno, donos pa pogosto ni jasen.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

JE MANJ PRIMERNA. Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je sicer varno, vendar ni posebej donosno. Dokler sistem ne bo reformiran, je to zavarovanje le manj primerno za varčevanje za starost.

2 Sklenitev življenjskega zavarovanja (klasično življenjsko zavarovanje za primer doživetja, naložbeno zavarovanje)

Varnost	Pri klasičnih oblikah življenjskega zavarovanja je naložba zavarovana. Pri naložbenem zavarovanju pa se morate sprijazniti s tržnim tveganjem, torej lahko tudi z izgubo.
Donos	Pri klasičnih oblikah življenjskega zavarovanja je lahko donos glede na vrednost vplačane premije zelo majhen. Pri naložbenem zavarovanju je odvisen od gibanja tečaja in stroškov, ki so povezani z dejstvom, da ste hkrati tudi življenjsko zavarovani.
Trajanje	Razpoložljivost s sredstvi je slaba, saj je lahko veljavnost pogodbe tudi več kot 35 let. Odstop od pogodbe povzroči velike stroške.
Preglednost	Pogodbeni pogoji so nepregledni.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

JE MANJ PRIMERNA. Za tiste, ki želijo predvsem varčevati za starost, je življenjsko zavarovanje praviloma manj primerna naložba.

4 Vlaganje v delniške vzajemne sklade

Varnost	Naložba v delnice ni povsem varna. Malo verjetno pa je, da bodo propadla vsa podjetja, ki so v vašem delniškem skladu.
Donos	Donos (dividende in rast tečaja delnic) je lahko zelo dober, lahko pa tudi negativen, če se tečaj zniža.
Trajanje	Točke delniških skladov lahko prodate kadarkoli. Dobiček ali izguba pa sta odvisna od vrednosti točk delniških skladov.
Preglednost	Princip delovanja delniških skladov lahko razumejo tudi laiki. Koliko so vredne točk skladov, lahko vsak dan preverimo v časopisih in na spletu.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

DA, Vendar ... Delniški skladi so primeren način varčevanja za starost, vendar le na podlagi neodvisnega svetovanja in solidnega lastnega znanja.

6 Naložba v obveznice in obvezniške sklade držav in podjetij

Varnost	Varnost je odvisna od bonitete države ali podjetja, katerega obveznico ali točko obvezniškega sklada imate.
Donos	Čim bolj tvegan je kapital, večja je tudi njegova obrestna mera.
Trajanje	Naložba v obveznice lahko traja od enega dneva do 30 let. Točke obvezniških skladov lahko kadarkoli prodate.
Preglednost	Državne obveznice so praviloma pregledne, prav tako so razumljivi tudi obvezniški skladi. Podjetniške obveznice so lahko kompleksne.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

DA, Vendar ... Obveznice razvitih držav so primerna oblika varčevanja. Podjetniške obveznice so lahko varne ali tvegane, kar je odvisno od bonitete posameznega podjetja. Tudi obvezniški skladi, s katerimi razpršimo tveganje, so primeren način varčevanja za starost. Pomembna sta neodvisen nasvet in solidno lastno znanje.

7 Nakup certifikatov podjetij

Varnost	Garantirani certifikati solventnih podjetij so varni. Če pa podjetje propade, lahko izgubite vse.
Donos	S certifikatom stavite na določen donos. Mogoče pa boste imeli srečo...
Trajanje	Naložba ponavadi traja od enega do deset let.
Preglednost	Za laika je večina certifikatov popolnoma nerazumljiva.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

NI PRIMERNA. Certifikati niso primerni za varčevanje za starost, razen če ste profesionalc.

9 Nakup nepremičnine za lastno uporabo

Varnost	Tudi pri previdni izbiri še vedno obstaja možnost, da se bo vrednost naložbe zmanjšala.
Donos	Donos je težko določljiv, pomembno vlogo pa ima varnost družine. Ko bo kredit odplačan, boste finančno razbremenjeni in prihranili boste pri plačevanju najemnine, seveda pa boste plačevali stroške popravil in vzdrževanja.
Trajanje	Nepremičnino lahko vedno prodate, vendar pa so pogoji seveda odvisni od položaja na trgu.
Preglednost	Nakup nepremičnine je zapleten, vendar vam lahko pomaga dober svetovalec.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

DA, VENDAR... Nakup nepremičnine za lastno uporabo je primerna oblika varčevanja za starost, vendar le če nakup opravite na podlagi neodvisnega svetovanja in solidnega lastnega znanja.

11 Nakup zlata

Varnost	Cena zlata se zelo spreminja. Trenutno je v primerjavi s cenami v preteklosti visoka.
Donos	Zlato ne prinaša donosa v obliki obresti ali dividend. Skladiščenje je drago (bančni trezorji) ali tvegano (doma).
Trajanje	Zlato lahko vedno prodate, dobiček ali izguba pa sta odvisna od trenutne tržne cene.
Preglednost	Preglednost Nakup zlata je lahko razumljiva oblika naložbe.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

DA, VENDAR... Zlato je primerno kvečjemu kot majhen del vašega portfelja.

Pozor: pridobivanje zlata v svetu je pogosto neposredno povezano s kršitvami človekovih pravic in uničevanjem okolja!

8 Vlaganje na valutni borzi Forex

Varnost	Izgubite lahko celotno naložbo. K tveganju dodatno prispevajo številne goljufije.
Donos	Pri Forexu gre za stavo. Za razliko od loterije je pomanjkanje sreče lahko zelo boleče.
Trajanje	Praviloma gre za kratkoročne naložbe.
Preglednost	Preglednost je slaba. Za imenom Forex se skriva veliko število različnih poslov in ponudnikov.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

NI PRIMERNA. Forex je popolnoma neprimeren za varčevanje za starost, razen če ste profesionalc.

10 Nakup nepremičnine za oddajo v najem

Varnost	Tudi pri previdni izbiri še vedno obstaja možnost, da se bo vrednost naložbe zmanjšala. Kupite le takšno nepremičnino, v kateri bi živeli tudi sami.
Donos	Donos (najemnina, zmanjšana za obresti morebitnega stanovanjskega kredita, stroške in davke) je odvisen od nakupne cene in povpraševanja po najemu.
Trajanje	Nepremičnino lahko vedno prodate, vendar so pogoji odvisni od položaja na trgu.
Preglednost	Po običajno zapletenem postopku nakupa je pred vami še preizkušnja, kako vam bo uspelo nepremičnino tudi učinkovito oddati v najem. Vrednost nepremičnine pa lahko vedno ocenite.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

JE MANJ PRIMERNA. Če želite z oddajanjem nepremičnin v najem varčevati za starost, potrebujete veliko znanja in časa.

12 Naložbe v starine/znamke/kovance/umetnine

Varnost	Za laike je varnost take naložbe nejasna.
Donos	Donosa v obliki obresti ali dividend ni. Hranjenje je lahko zaradi zavarovanja ali vzdrževanja drago, vendar ponujajo tovrstni predmeti tudi zbirateljske užitke.
Trajanje	Te predmete lahko vedno prodate, vendar je od trenutne cene odvisno, ali z dobičkom ali izgubo.
Preglednost	Za laika ta oblika naložbe ni pregledna in razumljiva.

Je ta oblika naložbe primerna za varčevanje za starost?

NI PRIMERNA, razen če ste strokovnjak za tovrstne naložbe.

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO
URAD RS ZA VARSTVO POTROŠNIKOV

www.uvp.gov.si, e: uvp.mg@gov.si
Kotnikova 28, 1000 Ljubljana
t: 01 478 36 18, f: 01 478 34 40

<http://www.uvp.gov.si/>

Gradivo je del projekta Izobraževanje in informiranje potrošnikov na področju finančnih storitev v letu 2010, ki ga sofinancira Urad RS za varstvo potrošnikov v višini 54.080,00 evrov.

MODRA ŠTEVILKA

080 88 99